

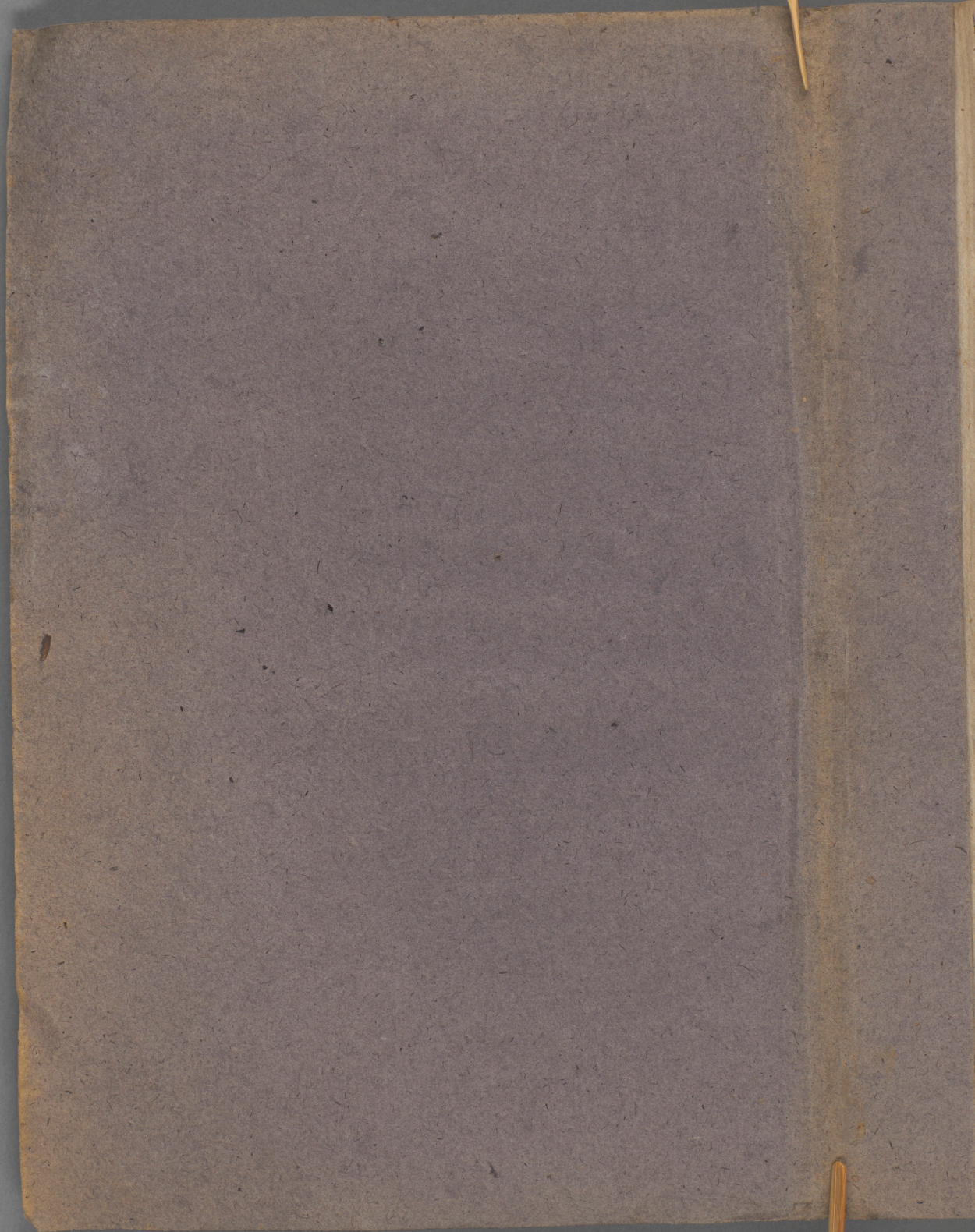
Fyra försök af en ung
rimmare. =Anon=.
Götheborg. Tryckte hos
Samuel Norber...

Hummel, Arvid David,

1700-1829 81 A Br.



National Library
of Sweden



Hummel, A.D.

Ex: A

N:o 17

(D)

1700-1829

FYRA FÖRSÖK

AF

EN UNG RIMARE.



Göteborg.

Tryckte hos SAMUEL NORBERG, 1798.



A. D. Hummel


ÅBO AKADEMI
BIBLIOTEK

Tilegnade Dess Vän,

Bibliothecarien vid Åbo Academie

Herr FR. M. FRANZÉN.

ÅBO AKADEMI
BIBLIOTEK





I.

Kärlekens Villor.

Erotisk Ode.

La plus affreuse nuit succède au plus beau jour;

La nature en gémit, et reconnaît l'Amour.

VOLTAIRE.

Nyss flydda äro dessa dar,
Då mot passioners ljufva vålde
Förnuftet magtlost kämpat har;
Då svagt är Ynglingens försvar
Mot de försåt Naturen stålde,
Och ångren ofta ensam qvar.

A 2

Bland

Bland nöjens val, O mina vänner!
 Hur flygtig yrade jag kring,
 Från jordens stoft til månans ring,
 At söka dem, som Svärmarn känner,
 Och fann — bedrägeliga ting.
 Ån Bacchi muntra lagar lydde,
 Då rusets skymning mig bedrog;
 Ån tyckte något åt mig log,
 Då jag i ensligheten flydde
 Till turturdufvans mirtensskog.
 An åter bland de Skónas skara,
 Som vinkade så ömt och godt,
 Jag trodde någotets boning vara,
 Och njutandet förutan fara,
 Och fannade — dess skugga blott.

Vet, då ditt hjertas första låga
 För Dig en bådd af rosor strör:
 Vet, Yngling, denna bådd förstör
 Ditt snilles kraft och den förmåga,
 Som Dig til högre yrken för.

Och nåjets anlete, som myser,
 Och nåjets hviskning, som du hör,
 Och nåjets fackla, som dig lysér,
 Ett gift uti sitt våsende hyser,
 Som Dig förtjusar — men förför.

Hvar är den mänska född på jorden,
 Nog kall, med nog förisad själ,
 Som ej af Skönheten en trål,
 Och slaf af lidelsen är vorden?
 Hvem såg med stel och liknöjd blick
 De stora dyrkansvärda fränker,
 Dem Evas kön af himlen fick?
 Ån detta fria oskulds-skick,
 Som hjertat uti vörndnad sänker;
 Ån denna runda, höjda barm,
 Som spånstig, läckande och varm,
 Sin tysta suck i böljor dränker;
 Ån denna hvita, mjuka arm,
 Som tyckes skapad att omfamna,
 Att med en varsamt kramad hand

Få leda dig till lifvets strand,
 Och peka ut det sålla land,
 Där din förtjusta själ skall hamna;
 Ån denna lilla täcka fot,
 Som ej med någon styrkas hot
 Förskrårer blomman han betråder,
 Men halkar öfver som ett våder,
 Dch tar dess bugning blott emot;
 Ån denna växt, som fåfångt hårmå
 Och apas under konstens rån,
 Som smidig, ådelt fri och skån,
 Blott af en Sergels hand kan nårmå;
 Ån mörka ögonen, min vän!
 Som dig till kärleken befalla,
 Ån blåa ögonen, som kalla
 Försmåltande til njutelsen,
 Och låna färg af himmelen;
 Ån dessa mörka hår, som falla
 Uti naturens låckar ner;
 Ån denna kind, där hålsan ler;
 Ån denna mun — men nog, ej mer

Jag vill med bilder af det skóna
 Ge hopp om deras vårklighet:
 Vet, Yngling, denna läckerhet
 Din känsla blott med bitterhet,
 Då du den lyder, skall belóna.
 "O! år ej lifvets sállhet hár,
 I famnen utaf denna qvinna?"
 Du frågar, yr utaf begár;
 Men hafta, njut — och du skall finna
 Hur detta alt en villa år.
 Och sen du sláckt din ómma bránad,
 Så stár du tått vid nójets graf,
 Ser ner i djupet — och förvånad,
 Förbannar ruset, som den gaf.

Tro mig, erfarenhetens röst
 Med smárta du en gång får hóra;
 Då plattadt år den skónas bröst,
 Och ógonen ej mer förföra,
 Blott flygtigheten blir din tröst:
 Och tom år denna bleka lager,

Som

Som skördas på behagens fält;
 Din känslighet den blott bedrager,
 Och vissnande för sannings dager,
 Gör åldrens öde mindre sållt.
 Tro mig, fly desse Segrars möda,
 Som njutas i ett brådstört lopp;
 Som skänka dig minuters hopp,
 Men timars ånger-plågor föda.
 Se denna Flickas tårar flöda,
 Hvars oskuld är ett rof för Dig,
 Hvars tro om livvets lätta stig
 En brottslig låga fått föröda.
 Fly, Yngling, dina känslors svall,
 Och vakta dig för dessa fall,
 Som störta dig bland nöjets döda.

Men fåfång är den röst, som höjes
 Mot kärleken, vid mina år.
 Knappt jag min tekning sluta får,
 Då ilande i Flickans spår,
 Jag brinner — och mit hopp förnöjes:

Knapt villorna jag målat här
Af denna känsla, som bedrar,
Då jag i hennes snaror fången,
Åt elden offerar hela sången,
Och villigt mina bojor tar.
O! utom kärlek, fins en åra
Som tjusar uti lifvets höst?
Hvad år at Skaldens lagrar båra?
Hvad år den Vises strånga låra,
Om nöjet släckes i mit bröst?



Kände viderin jag talde
Är denna kända, som de
Då jag i denna annor läro
Är elken och den 2.
Och vilken äro de

Drömen och Värkligheten.

Saga efter Grécourt.

Hvad är de
Flynd är den Värde
Om något bläcket i

En natt — likmycket hvilket år
och hvilken månad, blott til saken —
jag drömde, som man dröma får
och mången drömer ganska vaken,
at jag for himlens rymder kring,
förblindades utaf cometer,
förkyldes i Saturni ring,
och presenterades för solar och planeter,
til slutligen Morphé igenom många qual
mig förde i Olympens sal.

Hår — hvem vill håpnaden beskrifva?

då kring et aflängt bord jag såg

de store Gudar håftigt kifva.

Hvarom? — Kanske om månskjors håg

förmåten nog at villja klifva

med sina forskningar dit opp,

till denna högre rymd där ljusets gyllne kropp

ger lagarne åt tidens lopp?

Kanske om bästa sätt att denna håg fördrifva,

som för Olympen sjelf år af så vådligt spel

då åfven Gudar hafva fel?

Kanske om sättet ock att en gång ända göra

på dessa många jammerskri,

som såra Jofurs låckra öra?

Nej, intet om det där — en gång år månskjan fri

att njuta hvad hon fått, af himlen danad vorden,

och ändra någon ting på jorden

det vore tvång och tyranni;

å tänker himmelen, så tänka åfven vi.

Nej, frågan var af mera värde,

och ofta drifven af de lärde:

Hvem af de två, som största sällhet har,
 en *Dröm* som tjuisar och bedrar,
 och sjelfva Ijufva *Värkligheten*?
 Det sednare tog Venus i försvar,
 men för det förra var den himmelske Poëten.

I två partier delade
 där suto Gudarne och trätte mot hvarannan,
 Minerva rynkade på pannan,
 den yre Astrild skrattade
 och Bacchus skötte flitigt kannan;
 Och alla skreko: *jag har rätt!*
 Då något hastigt steg, jag vet ej på hvad sätt,
 min ömkliga person i dagen plötsligt förde,
 och Jofur, icke litet flat
 at se en dödlig dår, som Gudars träta hörde
 och skrattade i mjugg åt deras lårda prat, —
 prompt med sin fingerspets vid åskans viggjar rörde,
 och med et enda slag conseillens lopp förstörde.

Straxt tystnade hvarenda man
 utaf den hela Gudaskara;

men Jofur såg mig vredgad an,

Du dödelige! sade han:

som vågat ur ditt stoft till Gudars boning fara,

som deras rådslag hört och deras seder sett,

du skall till straff ge prof utaf ditt vett,

och deras domare få vara.

I Elisén så stolt som Paris ännu är

vid minnet af det kall han lefvande beklådde,

så stolt jag fram i salen trädde

och talte ungefär så här:

O store Gudar! hvilken lycka

kan liknas emot den, då i en uprörd famn

man får ett föremål för all sin önskan trycka,

och nämna det med kärleks namn.

Seen desse dödlige, som rof för hjertats låga

med evigt hungrande begär,

föragta tidens långd och trångtningarnes plåga

och tusen växlande besvär,

att hasta den minut som ensam har förmåga
att ge en njutelse som hoppets kröning är.

Seen dessa farors mängd som ålskarns bana stänger,
och fördomarnes tvång som möter honom där,

Seen dessa klippor som han spränger,
och dömmen — om den stund då han til målet tränger,
ej största sällhet innebär.

Då bland de nöjen han får njuta
har vållusten en mellan-plats,
att alla andra innesluta;

och envåldsmågtig i sitt tjusande palats,
förstår att själar sammangjuta
och till ett våsen smälta hop. *)

Dår tusen öma namn och tusen öma rop,
dö bort på läpparne som brinna,
som tryckas ljuft, som tryckas tungt;
dår tjuste Sinnena sin högsta spänning hinna,
och Sjålen, hvilande uti en enda punkt,
plår gråns för sina krafter finna.
O! afundsvårda ögonblick!

Som

*) KELLGREN. Sinnenas Förening.

Som skapas att begrep om lifvets lycka gifva,
 hvar danas vål en skald att i ditt tjusningsskick,
 och med din eld, dig sjelf beskrifva?

Men denna stund, som skånker mer
 än alt hvad konstens omsorg parar,
 hvi händer att så fort man den förfluten ser?
 att den så flygtig sällhet ger?

och endast saknaden åt nästa stund förvarar?

Hvi händer att i njutelsen,
 i sjelfva den minut som nöjets ankomst bådard,
 man endast tvång att lyda skådar
 mer af begårets våld än utaf kärleken?

Hvi händer ofta ålskaren
 den lyckan blandad utaf smårta,
 att vinna qvinnans gunst, att dagligt njuta den,
 men alldrig vara viss om ålskarinnans hjerta?

Hvi födas mellan nöjens val,
 och följa den minut som tjuste nyss vårt sinne,
 så många ångerfulla qual,
 och ledsnan, måttheten, och hundra bristers tal,

som gifva sorger åt vårt minne?

Nej! *drömen* mera sällhet har

än denna *vårklighet*, som ofta långsamt stundar.

I *drömen*, knappast ögat blundar

förrn tankan kringom jorden far

och tusen skönheter bedrar.

Här *drömen* för mitt öga ställer

uti behagens låtta drågt

en Gudalik brunette; en blonde, som slöjan faller

och ilar i min famn med stegen af en flågt,

och straxt min låga vedergåller.

Dår möter mig en Nymph af Graçers sköna slågt,

och lydig mina öma lagar

gör alt hvad kärleken behagar,

och alltid nöjd och alltid glad,

än kransar mig med myrtens blad,

än med sitt yra skämt bortleker mina dagar.

Snart reser sig et präktigt Slott,

dår glädjen mig en högtid gifver,

dit ledd af Flickans hand jag blifver,

och straxt en tété à tété; — hur afundsvård min lott!
 långt från medålskare, från männer, år jag blott

den lycklige som dem fördrifver.

Hår troheten min sällhet gör,

Hår ledsnan ej dess lopp förstör

och ingen svartsjuk blod min myrten från mig rifver,
 ty flickan endaft mig, jag henne blott tillhör.

Dessutom drömen hållsan för

och år en Son utaf naturen,

och utur drömens sköt blir alldrig ångern buren.

Och denna ljufva stund, hvares målning visat sig
 mer ofullkomlig ån jag ville, —

ej till mit hjertas fel, men fel utaf mit snille —

den möter ock i drömen mig,

ej långtad eller hastelig,

men med en skånk af lika värde. —

O Jofur! därför jag underkastar dig,

om ej en *Dröm* rättviselig

sin företrädes rätt för *Vårklighet* begårde.

Så slöt jag detta tal. — Men, vackra Juliette!

jag gör ock vårligheten rätt

och ändrar tänkesätt, må hända!

Ja, såkert gör jag det, då evigt kår och öm

jag någon gång med dig får vända

i *vårklighet* en längre *dröm*.



3.

Jag var så säll.

*Resound, ye Hills, resound my mournful strain!
Of perjur'd Doris, dying I complain:*

POPE.

Jag var så säll; min lefnad flöt
lik bäckens klara bölja;
jag lifvets glada morgon njöt —
Hvi skulle kärlek i mitt sköt
med qual dess middag hólja?

Jag var så säll; jag tillbad Dig,
O Du! som gör min smårta:
jag fann ej lågan vådelig,
din blick föll kärleksfull på mig
och trångde i mitt hjerta,

Jag var så säll; du svor din vän
 den trohets-ed du brutit;
 Du tog min hand at jemte den
 bli ledd att njuta sällheten
 tills livvets stund förflutit.

Jag var så säll; det kom en dag,
 Ve! att jag mins den dagen,
 då för en annan våns behag
 du glömde hjertats fria lag,
 du glömde trohets lagen.

Jag var så säll; Det är en ström
 af känslor som förrunnit.
 Och all min sällhet var en dröm;
 men den var dock så ljuf, så öm. —
 O Ve! att den försvunnit,

Jag var så säll; jag är ej mer
 den älskaren af nöjet;
 På kinden blott jag tårar ser,
 ej ögat någon glädje ter,
 och läppen bår ej löjet.

Jag var så säll; Till Lethens strand
 skall stum min skugga ila;
 Förskuten från din varma hand,
 som fordom knöt mitt trohets band,
 Jag fåfångt tigger hvila.

Jag var — men ack! jag är ej säll;
 skall hoppet då ej sprida
 en enda stråle till den håll,
 där suckande jag lifvets qväll
 med tålmod vill bida?

Ack jo, jag ser kring jordens rymd,
så långt mitt öga hinner:
dår borta af en molnstod skymd,
år dödens boning innerymd
åt den som lugnet vinner.

O! Gif åt den Dig ålskat så,
sitt fordna lugn tillbaka;
och utur grafven skall jag då
hvar aftontima tacksam gå,
att för din sällhet vaka.



4.

Yppigheten.

Ode.

Luxuriantur, lustrantur, comedunt.

PLAUTUS.

Äfrån den lugna vrå, dår, dold för hopens öga,
Jag vandrar nöjd min stråt och frucktar lyckan föga,
Jag skånker ån i dag en blick åt verdens lopp;
Ombyteligt af brott, af sorger och af löjen,
Af den förtrycktes qual och af förtryckarns nöjen,
Af oupfyllda hopp.

O mine Landsmän! J, som slafven för den lycka,
Att få med yttre prakt ett dödligt våsen smycka;
Hvi trampen J den jord som edra fäder födt?
Bör minnet ej af dem i edra hjertan lifvas
Med förebråelse, att deras laster gifvas,
Men deras dygder dödt?

Hvar

Hvar fins det tappra folk, som Odens spira lydde,
 Som ifrån Asiens fält till Nordens klippor flydde,
 Sen Romarn sina svek uti dess sköte bar?
 Hvar fins den kärlek mer för sina fåders bygder,
 Och detta mannamod, och dessa kända dygder,
 Som Skalden sjungit har? *)

Se våra frusna fält som sig mot Polen sträcka,
 Som ån en idog hand en tarflig föda råcka, **)
 Och åt arbetarns flit ett svett-befugadt bröd.
 De kunnat oss mot brist och hungrens våld bevara;
 Men ej från fordna dar de kunnat skatter spara
 Till dessas öfverflöd.

Det oförsagda folk, som håfderna berätta,
 Som visste vapnens magt mot fallka grannar sätta;
 Sönk det vid fridens lugn i veka nöjens sköt?
 Nej! med en senig Arm, som hemma torfvan vände,
 Ej Svensken svärdets tyngd men blott dess styrka kände,
 Och Segrens lagrar bröt.

*) LEOPOLD. *Oden eller Asarnas urvanöring.*

**) SJÖBERG. *Ode: Gustaf Adolfs antråde til Regeringen.*

Det Yppigheten var som denna magt förstörde,
 Och fega folkslags bruk till tappra folkslag förde,
 Och med Sirenisk sång förtjuste deras bröst.
 Lik flickans troldoms kraft, som tåmer stridens vildar,
 Och utaf krigets son en Amors hjelte bildar

Med känslans allmagts röst.

Ej Yppighet var född af Landets enkla seder,
 Där måttlighet år dygd och sparsamhet år heder,
 Nej! alla lasters mor hon Stadens dotter var.
 Af nöjen ammad upp och fostrad af behagen,
 Snart växte detta barn, och nådde snart den dagen,

Då hon dem lagar bar.

Försynen trenne mål för Månskjans vandring hade,
 Och kraft att vinna dem i hennes våsen lade:
Uplysning, Sällhet, Dygd *) benämnas dessa mål.
 Om fjerran ifrån dem år herrskaren och slafven,
 Ån mera fjerran den, som på sin våg til grafven

Ej sannings-ljuset tål.

D

Natu-

*) *Uplysning, Dygd och Sällhet.* OM LUXE, LÄSNING I BLAND: ÄMNET, N:o 5 och 6, pag. 7.

Naturens tillstånd har, til trots mot ifrarns låra,
 Till sällhet ingen rätt, och ingen rätt till åra,
 Det fordrades ett ljus att gifva folken lag.
 Fördömmom därför ej den nytta yppigheten
 I Vettenskapers skygd har gifvit mänskligheten,
 Med smakens sanna drag.

Den råde dödlige begåret djuriskt följer,
 I sinnlig njutning söfd han själens krafter döljer,
 Och märker ej en dygd som om den söktes, fanns;
 Då snillet däremot, i yppighetens sköte
 Bestämmer styrkans rätt, gör verksamheten möte
 Och skänker slågtet glans.

Så tadlen då ej mer den Luxe som mänskjan bringar
 Att söka bättre smak, och gifva snillets vingar
 En högre spänningskraft. Nej! tadlen det begår
 Som yppigheten väckt, att med sitt sken förblånda,
 Att hopens fikna blick på yttre skönhet vända,
 Då tomt det inre är.

Se sådant var det barn som stadens nöjen fødde,
 Som fosterjorden mer än fiender förödde,
 Och skóflat flere fált än krigets svárd och brand;
 Som döfvat hjertats röst, patriotismens styrka,
 Ett fallet slágte lárt att guldets afgud dyrka

Uti den rikes hand.

O Yppighet! din magt sig ófver jorden strácker:
 Lik flodens vilda svall som sina bommar brácker,
 Och stórtar kullens Ek i dalens bölja ner;
 Så hárjar du den mark som Landtman skulle skórda,
 Fóróker hans betryck med torftighetens börda,

Ser dina brott — och ler.

Bland dem som pragtens gunst och pragtens vålde róna,
 Hvem bör jag sätta frámst, om icke er, J skóna!
 Hvem skattar mer än J át tidehvarfvets flárd?
 Er hólja Galliens flor och tyg från Indiens strándar,
 Då hvarje trá som spans af edra egna hánder,

Visst vore dubbelt várd.

Naturen gaf Er konst att kunna verlden styra,
 Ån med förnuftets köld, ån med passioners yra;
 Men denna konst är ock Naturens eget lån.
 Så mågtigt som den suck i edert sköte håfves,
 Så mågtigt som den blick af tårarne förqvåfves,
 Är Guldets långt ifrån.

Dig krigets tappre Son, som Åreminnen mana
 Att nå odödlighet på dina fädrens bana,
 Hyi skall en slaf af pragt jag åfven skåda dig?
 Vet, denna branta våg som genom döden leder,
 Är vidt från nöjen skiljd. Mins Schytens stolta seder
 Som jåmnat årans stig.

De Mån som folkens namn till jordens grånsor stråcka,
 Och hafvens vida slått med sina skepp betåcka;
 Hvert offra de sin vinst och frukten af sin flit?
 Till dig, O Yppighet! — De dina Lagar skrifva,
 De lyda dina bud, — af dig belönte blifva;
 Du känner deras nit.

J, som från Templets rum för mänskjors sällhet ömmen,
 Och J, som skipen Lag och deras tvister dömmen,
 Hvi följn J en last som eder afsky gör?

Den Gud som har er tjenst, den helga pligt J öfven,
 Ar hög uti sig sjelf, — J prålet ej behöfven

Som hopens blick förför.

Hvad qval har det ej väckt bland er, förnäme Dårar!

Hvad faderlösas skri! hvad oförförjdas tårar!

Då börden har befält det offer pragten får.

Bland er som lifvets kraft i hennes tjenst föröden,

För hedren af ett namn, — då ångern ledd af nöden

Förföljer edra spår.

Du mina Bröders hop! som jordens yta plöjer,

Som hjertats sålla lugn i dina blickar röjer,

Och tappert fågtat för din fosterjords försvar;

Jag ser att åfven dig har Yppigheten hunnit,

Att åfven ibland dig hon sina Offer funnit

Och sina tempel har.

Från pragtens öfverdåd, som alstrat Girigheten,
 Är blott ett enda steg till denna dristigheten,
 Att icke sky för brott som fylla defs behof. *)
 Den djerfve Nidingen som ingen fara fruktar,
 Förgåfves Lagens hot, förgåfves straffet tuktar,

Om han är girig bof.

Stor är den frestelse at hopens ögon fästa,
 Att alltid lysa främst och skymma bort sin nästa,
 Att med Minutens Nyck åt modet lagar ge;
 Men detta hoppet flyr, som dimman flyr för dagen,
 I medborgsmannens bröst; — Den endast blir bedragen

Som vill det upfyllt se.

De storas vållust är att sina skatter visa,
 Den fattiges behof har lärt den rike prisa,
 Och Konftnårn har förstått at draga vinst däraf.
 Så fåfånga hos en och egen vinst hos andra
 Beredt den falska finak vi följa eller klandra,

Som Yppigheten gaf.

Ju

*) *Ex Luxuria existat avaritia necesse est: ex avaritia erumpat Audacia: inde omnia scelera ac maleficia gignuntur.*

CICERO.

Ju större mängd af folk som vandra samma bana,
 Ju större det behof att nya påfund dana,
 Att vinna sig ett namn framför en Allmänhet;
 Och denna årelust som snillets låga tänder
 I manligare bröst; — uti de veka sänder

Begår til Yppighet.

Det endast skönhet är som närmar sig Naturen,
 Och klippan mossbevåxt för klippan konstigt skuren
 Har mera vårdighet och mera sant behag.

Ett lysande palats kan vandrarns syn förnöja,
 Han skådar det en stund — att sen i lunden dröja

Sin hela Sommardag.

Se torftighetens son, som stridande mot nöden,

Förliknar Dårens pragt mot sina egna öden,

Och ropar: Du är dock min like och min bror!

Hvi har Försynen så med våld sin lycka delat?

Hvad har den rike gjordt? Hvad har den usle felat?

Hvi blef hans nöd så stor?

O du!

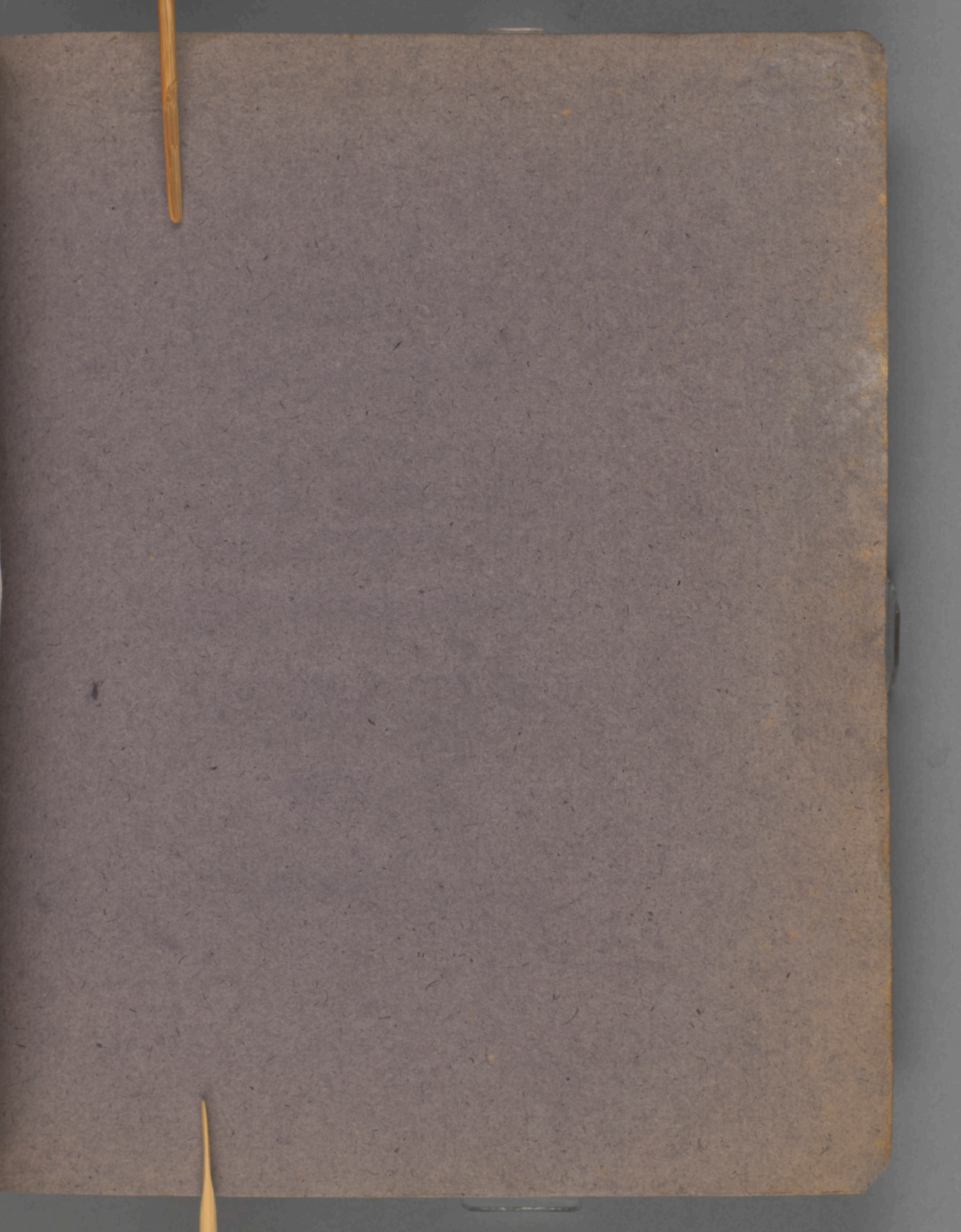
O du! som skumôgd ser blott tingens gyldne yta,
 Försök med forskarns blick dig i hans inre bryta,
 Och för din Skapare i stoftet tacksam fall.
 Hvad båtar lyckans glans då själens dygder brifva?
 Och flydda ôgnablick vid känslan af det sista,

Och det som följa skall?

Men våndom då vår syn från dessa grymma tider,
 Där dygden är förföljd och mänskligheten lider.
 Ån hoppets fackla ger ett gladt och såkert sken.
 Hvad Landsmän! skola vi vid våra fäders grifter,
 Förgåtne utaf dem och Hårarnes bedrifter,

Få trampa deras ben?

Nej, Bröder! Denna magt som stjernans bana stakar,
 Som öfver Seclers lopp och länders öden vakar,
 Har många frön til dygd i våra hjertan lagt.
 Så länge Svensken ån har bröd, och svärd, och hydda,
 Skall frihet hans bestånd mot inhemsk tvedragt skydda,
 Mot utrikes föragt.



Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Centimetres

TIFFEN Color Control Patches

© The Tiffen Company, 2007

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

